

Kenetrin OÜ

KOOSTÖÖVALMIS | ERILINE | NUTIKAS | EMPAATILINE
KOOSTÖÖVALMIS | ERILINE | NUTIKAS | EMPAATILINE

ÕPPEKAVA

Tartu 2017

SISUKORD

1.	KENE LASTEAED LIIK JA ERIPÄRA	3
2.	PÕHIVÄÄRTUSED	3
3.	ÕPINGUTE ALUSTAMISE TINGIMUSED JA ÕPPEAJA KESTUS	4
4.	ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSTE EESMÄRGID	5
5.	ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED	5
6.	ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS JA SISU	6
6.1.	Lasteaia õppeperiood	6
6.2.	Päevakava koostamine ja kinnitamine	6
6.3.	Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, perioodiplaani koostamine	7
6.4.	eLasteaed infosüsteem www.eLasteaed.eu	9
7.	LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA KIRJELDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	9
8.	ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	10
9.	LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	11
10.	ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	11
11.	LAPSE ARENGU VALDKONDADE EELDATAVAD TULEMUSED (1,5 -7-aastane laps)	12

1. KENE LASTEAED LIIK JA ERIPÄRA

KENE lasteaed on koolieelne eralasteasutus (edaspidi *lasteasutus*), mis on koolieast noorematele lastele hoidu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus. Lasteasutus toetab lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist.

Lasteasutus alustab tegevust 01.08.2017 kolme rühmaga: 2 tasandusrühma ja 1 liitrühm. Edaspidi võib lasteaia direktor vastavalt vajadusele moodustada õppeaasta alguseks ka söime-, aia-, sobitus- või erirühmad. Erivajadustega laps võetakse tasandus-, sobitus- või erirühma vastu vanema kirjaliku avalduse alusel ning põhikooli ja gümnaasiumiseaduse §-s 50 nimetatud nõustamiskomisjoni soovitusel.

ERIPÄRA

Kene lasteaia eripära lähtub lasteaia põhiväärtustest:

KENE on: *Koostöövalmis! Eriline! Nutikas! Empaatiline!*

2. PÕHIVÄÄRTUSED

1. **Koostöövalmidus** - lasteaias viiakse koostööoskuse arendamiseks läbi õppetegevusi, kuhu kaasatakse Robotika vahendeid. Lisaks tehakse koostööd erinevate ettevõtete ja organisatsioonidega õppetegevuste põnevamaks muutmiseks. Oluliseks peetakse lasteaia personali koostööd lapsevanematega. Infovahetuse hõlbustamiseks kasutab KENE lasteaed eLasteaed.ee infosüsteemi.
2. **Erilisus** - lasteaed arvestab lapse eripäradega, tagades talle isikuomadustest lähtuva õppe-ja kasvukeskkonna. Lasteaias tunnustatakse kõrgelt lapse isiklikku lähenemist õppetegevustesse ning keskendutakse igakülgsele lapse tugevuste arendamisele.
3. **Nutikus** - lasteaed kasutab oma tegevuses kõige innovaatilisemaid vahendeid, tagamaks

kaasaegse õpi-, kasvu- ja töökeskkonna nii lastele, kui ka personalile.

4. **Empaatisus** - lasteaed toetab kaasava hariduse põhimõtet, et jõuda võimalikult paljude õppijateni ja väärtustada ning toetada individuaalseid erinevusi.

KENE lasteaia laps on ...

- ...valmis igakülgeks koostööks lasteaia rühmaõpetajate, logopeedi, eripedagoogi, muusika-ja liikumisõpetaja ning lapsevanematega, et saavutada parim valmisolek kooli minekuks.
- ...isikupärane ja eriline nii käitumuslikult, kui maailmavaatelt.
- ...kursis innovaatiliste õppe-ja kasvatustegevust toetavate õppevahenditega.
- ...võimeline mõistma ja aktsepteerima oma kaaslaste eripärasid.

3. ÕPINGUTE ALUSTAMISE TINGIMUSED JA ÕPPEAJA KESTUS

Laps arvatakse KENE lasteaia laste nimekirja lapsevanema või seadusliku esindaja avalduse alusel. Lapse esmasel saabumisel lasteaeda peab vanem esitama lapse tervisetõendi.

Erivajadustega laps võetakse sobitus-, tasandus või erirühma vastu lapsevanema kirjaliku avalduse alusel ning põhikooli ja gümnaasiumiseaduse §-s 50 nimetatud nõustamiskomisjoni soovitusel.

Lapsel on võimalik käia KENE lasteaias koolivalmiduse saavutamiseni.

4. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSTE EESMÄRGID

Õppekava aluseks on *koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, koolieelse lasteasutuse seadus ja erakooliseadus*. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

KENE lasteaia põhiväärtustest, missioonist ja visioonist lähtuvalt on meie

ÜLDEESMÄRK: Tagada Tartumaal elavatele kergemate hariduslike erivajadustega lastele võrdsed võimalused parima alushariduse omandamiseks.

ALA-EESMÄRK: Pakkuda kõigile KENE lasteaia lastele innovaatilisi, mitmekülgseid ja läbimõeldud õppetegevusi.

5. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

KENE lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted toetuvad koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale:

1. lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
2. lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
3. lapse loovuse toetamine;
4. mängu kaudu õppimine;
5. humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
6. lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
7. lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
8. üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
9. kodu ja lasteasutuse koostöö;
10. eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

Tulenevalt KENE lasteaia missioonist, visioonist, eesmärkidest ja põhiväärtustest on õppe- ja

kasvatustöö põhimõtted:

1. **Erilisus:** õppe- ja kasvatustegevustes arvestatakse laste eripära, hariduslikke erivajadusi, võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms.
2. **Innovaatilisus:** rakendatakse eesmärgipäraselt uuenduslikke ideid lasteaia töö korralduses ja õppe- ja kasvatustegevustes.
3. **Koostöö:** laste arengut soodustava ja võimalustele vastava keskkonna tagamiseks tehakse tihedat koostööd lapsevanematega. Lasteaial on innovaatilise õppetegevuse tagamiseks koostööpartnerid (nt AHHAA Teaduskeskus, MTÜ Robotika, Abi- ja Teraapiakoerte Ühing, Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor jne).
4. **Empaatia:** õppetegevused kohandatakse vastavalt lapse eripäradele ning vajadusel koostatakse ka individuaalsed arenduskavad.

6. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS JA SISU

6.1. Lasteaia õppeperiood

Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini. Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel.

6.2. Päevakava koostamine ja kinnitamine

- Lasteasutuse direktor kinnitab käskkirjaga päevakava, lähtudes lasteasutuse õppekavast ja arvestades määrust: *Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale*, lasteasutuse lahtioleku aega, laste ealisi ja individuaalseid arenguvajadusi.
- Õpetaja jälgib päevategevuste koostamisel, et lastel oleks piisavalt aega ja võimalusi aktiivseteks ja vaikseteks tegevusteks ning et õppe- ja kasvatustegevused,

igapäevatoimingud ja vabategevused vahelduks sujuvalt ja moodustaks laste jaoks tasakaalustatud terviku.

- Päevakavas arvestatakse lastele soovitatud värskes õhus viibimise aega ja tervisliku toitumise soovitusi.
- Päevakava kohaselt võimaldatakse lapsele vähemalt üks kord päevane uneaeg. Eri vajadustega lapsele võimaldatakse uneaeg lapse tervisest ja arengulisest eripärasest lähtudes.
- Päevakavas nähakse ette laste lasteasutusse toomise ja kojuviimise aeg, arvestades õppe- ja kasvatustegevuse korraldust ja nõukogu soovitusi. Lapse lasteasutusse toomine ja kojuviimine ei tohi üldjuhul segada une- ja söögiaega ning planeeritud õppe- ja kasvatustegevust.
- Laps viibib iga päev sõltuvalt ilmastikutingimustest 1–2 korda õues. Lapse õues viibimise aeg sõltub välisõhu temperatuurist ja tuule kiirusest ehk tegelikult toimivast välisõhu temperatuurist (tuule-külma indeksist).

6.3. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, perioodiplaani koostamine

- Lasteaia õppe- ja kasvatustöö korralduse aluseks on lasteasutuse õppekava.
- Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab õpetaja lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Igapäevane lapse õppe- ja kasvatustegevus on planeeritud elektroonilistes perioodiplaanides. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (nädal, kuu vm) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi, arvestades laste huvisid, individuaalsust ja muutunud olukorda. Kavandades jälgivad õpetajad, et plaanitud õppe- ja kasvatustegevused oleksid

tasakaalustatud – vahelduvad aktiivsemad ja rahulikamad tegevused ning õpetaja suunatud tegevused ja mäng. Jälgitakse, et plaan oleks mahult jõukohane ja diferentseeritud.

- Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas.
- Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid lähtuvad lapse eeldatavatest üldoskustest ning arengu eeldatavatest tulemustest.
- Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: *kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.*
- Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*): mina ja keskkond; keel ja kõne; eesti keel kui teine keel; matemaatika; kunst; muusika; liikumine.
- Õppe- ja kasvatustegevustesse kaasatakse planeeritult teraapiakoerad, muusikateraapia, AHHA teadustegevused, robotika vahendid (LEGO Education, Lego WeDo, Bee-Botid ja Blue-Botid jms)
- Õppe- ja kasvatustegevusi viivad läbi rühmaõpetajad, logopeedid ning muusika- ja liikumisõpetajad. Igas rühmas töötab õpetaja abi või assistent, kes abistab õpetajaid õppetegevuste läbiviimisel.
- Õpetaja kannab päevikusse enne õppeaasta algust õppeaasta eesmärgid ja põhimõtted nende täitmiseks ning igapäevaselt andmed läbiviidud õppe- ja kasvatustegevuste kohta.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmist ja tegevuskava realiseerumist analüüsitakse üks kord aastas, juunikuus. Juunis esitavad rühmaõpetajad kokkuvõtte rühma õppe- ja kasvatustegevusest, annavad hinnangu oma tööle ja eesmärkide saavutamisele ning ettepanekud õppe- ja kasvatustegevuse täiendamiseks nii rühma kui asutuse tasandil.
- Juunikuus toimival pedagoogilisel nõukogul toimub lasteaia õppeaasta kokkuvõtete

tegumine ja uute eesmärkide püstitamine.

6.4.eLasteaed infosüsteem www.eLasteaed.eu

KENE lasteaed on oma töökorralduse hõlbustamiseks ning vanematega parema suhtluse tagamiseks võtnud kasutusele enamiku **eLasteaed.eu** pakutavatest võimalustest: digitaalne õppepäevik, perioodiplaanid, raportid, pilvepõhine dokumendihaldus, erinevad kalendrid, personali töögraafikud, toidumenüüd, rühmateated, lapse arengu hindamise tabeli, koolivalmiduskaarti.

See on keskkond, mis toob lasteaias toimuva väga lihtsalt jälgitavaks ka lapsevanemale. Infovahetus lapsevanema ja koolieelse lasteasutuse vahel peab olema maksimaalne, et tagada lapse areng ja heaolu. Kogu tegevus on paberivaba ja arhiveeritud, seega alati ka kättesaadav. Keskkonna kasutamine on väga lihtne ja arusaadav ka algteadmistega arvutikasutajale.

7. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA KIRJELDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.
- Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.
- Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
- Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

- Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.
- Direktor kinnitab lapse arengutabeli vormi ning selle täitmise tähtaja.
- Lapse arengu hindamisel võrreldakse last ainult tema endaga erinevatel ajahetkedel.
- Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitleta kõigile kohustuslikena, need on teatud üldtunnustatud tähised, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi.
- Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluste, mis:
 - 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
 - 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

8. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

1. Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õpetaja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.
2. Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine KENE lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteaija direktor.
3. Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.
4. Erivajadustega lastele mõeldes, on KENE lasteaias loodud vähemalt kaks tasandusrühma, vajadusel on õppeaasta alguseks võimalik moodustada ka sobitus-, erirühm.

9. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

1. Lasteaed KENE pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ning lugupidamisel.
2. Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.
3. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele. Selleks korraldatakse regulaarselt lastevanemate üldkoosolekuid ning rühma koosolekuid.
4. Lapsevanemal on võimalus lapse õppetegevusi ja üldist arengut jälgida ka läbi eLasteaia infosüsteemi.

10.ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õppekava muutmise aluseks on:

1. koolieelse lasteasutuse tegevust reguleerivad õigusaktid;
2. KENE lasteaia nõukogu koosoleku otsused, mille kinnitab pidaja;
3. välis- ja sisehindamise aktid ja pidajapoolse sisekontrolli ettekirjutused.

Pedagoogiline nõukogu vaatab õppekava üle iga õppeaasta lõpus ja teeb vajadusel parandused ning täiendused.

LISA 1

11.LAPSE ARENGU VALDKONDADE EELDATAVAD TULEMUSED (1,5 -7-aastane laps)

VALDKOND MINA JA KESKKOND		
<p>Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult; 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas; 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone; 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult; 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi; 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses. 		
<p>Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust; • suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid; • lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust; • suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema; • suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma. 		
SOTSIAALNE KESKKOND		
<p>Sotsiaalne keskkond sisu: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;</p>		
<p>Mina (nimi, poiss, tüdruk, vanus, sünnipäev, enesetuvustus)</p>	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab oma eesnime • vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab öelda ees – ja perekonnanime
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab oma ees-ja perekonnanime

	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab öelda oma ees- ja perekonnanime ja vanuse.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms; teab oma sünnikuud ja -päeva

Kodu, perekond ja sugulased (ema, isa, õde, vend, vanavanemad, lähisugulased, kodumaja ja aadress, kodused tegevused)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> tunneb pildilt ära oma vanemad
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada pereliikmete nimesid. nimetab pereliikmete koduseid tegevusi.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab oma vanemate ja õdede-vendade nimesid
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab oma pereliikmeid ja nende tegevusi. teab oma elukoha aadressi, vanemate ja õdede-vendade nimesid
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
Lasteaed, kool (lapsed, õpetajad ja teised töötajad, suhted; lasteaia ja kooli erinevused)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> osutab nimetatud rühmakaaslasemale, õpetajale teab lasteaias oma asjade asukohta.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab rühmakaaslaste ja õpetajate, õpetajaabi nimesid.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab kirjeldada lasteaia rühmaruumi ja lasteaia maja. oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid. nimetab oma lasteaia ja rühma nime.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab oma lasteaia ja rühma nime. teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. oskab nimetada ruume lasteaias ja teab nende otstarvet
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb.

Ametid, elukutsed, tööd (erinevad elukutsed ja nende vajalikkus; töö ja vastutus; raha)	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada oma vanemate ameteid.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid oskab nimetada ja kirjeldada oma vanemate ameteid. kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada pereliikmete ameteid. teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. selgitab raha otstarvet.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid; teab ja selgitab raha otstarvet.
Kodumaa, teised rahvused Eestis (rahvus, emakeel, koduvalla/-linna ja riigi sümbolid)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> osaleb jõukohasel viisil tegevustes, mis on pühendatud kodumaale tähtsatel päevadel nt. ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriiete kandmine vms.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> tunneb ära Eesti lipu ja nimetab lipu värve. teab oma rahvust ja keelt.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab oma rahvust, oma keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill) oskab nimetada teisi rahvuseid ja keeli.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill) teab oma rahvust ja keelt. oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. oskab nimetada erinevaid rahvuseid. teab Eesti Vabariigi presidendi nime.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab Eesti riiklikke sümboleid;
Suhtumine erinevustesse (keeleline, rassiline, kultuuriline)	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab et inimesed võivad olla erinevad ja rääkida erinevaid keeli.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, kuuldeaparaat).

erinevus; teised rahvused Eestis, nende keel ja kumbed, erivajadus ega inimene)	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
Tähtpäevad, pühad, kumbed (eesti rahvatraditsioonid, rahvakalendri tähtpäevad)	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (jõulud, vastlad, mardipäev, kadripäev, munadepüha) ja nendega seotud tegevusi.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab kirjeldada tähtsamate tähtpäevade tähistamist oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (jõulud, vastlad, mardipäev, kadripäev, munadepüha) ja nendega seotud tegevusi.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab tähtpäevi, rahvakombeid ja rahvatraditsioone

TERVIS		
Tervise väärtustamine (tervis, haigus, inimese tervist mõjutavad tegurid; tervisekäitumine (tervislik toitumine, eakohane ja piisav keheline aktiivsus, puhkus ning uni); meeldivad suhted, hea tuju, teiste arvestamine)	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab tervist hoidvaid tegevusi – tervislik toit
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab tervist hoidvaid tegevusi – liikumine värskes õhus, puhkamine, tervislik toit, puhtuse hoidmine.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab kuidas hoida enda ja teiste tervist.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku; kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
Hügieen (isiklikud hügieenitarbed ja nende kasutamise reeglid, pesemise tähtsus ja	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> peseb ja kuivatab käsi ja nägu.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> hooldab oma hügieeni eest. peseb ja kuivatab käsi ilma abita tuleb toime tualetis, vajadusel julgeb abi paluda kasutab taskurätti, loputab/puhastab suud pärast

regulaarsus, hügieeni olulisus haiguste ärahoidmisel, ümbruse korrastamine ning keskkonna puhtuse eest hoolitsemine)		sööki.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • järgib hügieenireegleid, tuleb abita toime tualetis • kasutab taskurätti, loputab/puhastab suud pärast sööki.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab kätepesu tähtsust ja regulaarsust (pärast lasteaeda saabumist, enne sööki ja iga kord, kui käed määrduvad, sealhulgas alati pärast tualeti kasutamist ja õuest tulekut) • kasutab taskurätti, loputab/puhastab suud pärast sööki. • tuleb abita toime tualetis
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • järgib isikliku hügieeni nõudeid • hoolitseb oma käte puhtuse eest regulaarselt (pärast lasteaeda saabumist, enne sööki ja iga kord, kui käed määrduvad, sealhulgas alati pärast tualeti kasutamist ja õuest tulekut) • tuleb abita toime tualetis
Hammaste tervis (hammaste hooldamise vahendid, (tervislik toitumine, läbivaatus hambaarsti juures, regulaarne ning õige hammaste harjamine/pesemine)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab hammaste hooldamise vahendeid.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab hammaste hooldamise vahendeid. • nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine)
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab, mis võib tekitada hambakaariest (hambaaugud) • nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • järgib hügieeni nõudeid hammaste hoidmisel ja hooldamisel
Tervislik toitumine , tervisliku toitumise	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teeb vahet söödaval ja mittedöövad.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab nimetada erinevaid toiduaineid. • teeb vahet söödaval ja mittedöövad.

põhimõtted, taldrükureegel, toidupüramiid, lapse arengule ja tervisele esmatähtsad toiduained igapäevases toidus, lauakombed, ohud köögis)	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> söömisel kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust, teab lauakombeid.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve. söömisel kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust. tunneb ja täidab lauakombeid
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve. söömisel kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust, teab lauakombeid.
Inimkeha (kehaosad; meelelendid; süda ja kopsud ning nende ülesanne; tüdruk ja poiss)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab näidata oma kehaosi. osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ja näidata enda kehaosi.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ja näidata inimese kehaosi.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena.
Ohutus ja turvalisus (ohud erinevates situatsioonides ja keskkondades, turvaline käitumine ohtlikus situatsioonis, hädaabinumber ja selle kasutamine; oskuslik tegutsemine eksinuna metsas, linnas jm, turvalise käitumise reeglid,	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid). nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval; ujumine täiskasvanu järelevalveta; rattasõit kiivrita). selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab ja selgitab miks ei tohi võõrastega kaasa minna nimetab kohti, esemeid, aineid ja tegevusi mis võivad olla ohtlikud. (nt trepid, rõdu, aknad, lahtine tuli, ravimid, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised). nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud

lihtsamad esmaabivõtted; keeldumine last ohustavatest tegevustest)		<p>(tikkudega mängimine; talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval; ujumine täiskasvanu järelevalveta; rattasõit kiivrita).</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab hädaabinumbri 112 ja teab selle otstarvet.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab kohti, esemeid, aineid ja tegevusi mis võivad olla ohtlikud. (nt trepid, rõdu, aknad, lahtine tuli, ravimid, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised). • nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval; ujumine täiskasvanu järelevalveta; rattasõit kiivrita). • teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukorras (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). • nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik; • kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm; • nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada. • teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). • selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.
Väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid (viisakusväljendid; abivalmidus, armastus, turvalisus, tähelepanelikkus, sõprus, sallivus, hoolivus, austus)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab haiget saanud sõpra lohutada.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab lihtsamaid viisakusreegleid. • küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid. • oskab haiget saanud sõpra lohutada. • meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust. • meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.

	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust. • teab üldtuntud viisakusreegleid. • nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. • kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides. • oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus jm). • mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest. • kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides. • oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. • mõistab, et kaaslastesse peab suhtuma heatahtlikult, sõltumata tema rahvusest, erivajadusest või muudest omadustest.

TEHISKESKKOND

Tehiskeskkond sisu: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Jäätmed (Prügi ja selle sorteerimine; säästlik tarbimine (elekt, küte. Säästlikult saab kasutada riideid, mänguasju, toitu, pakendeid jne)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab panna prügi prügikasti
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab prügisorteerimise vajalikkust. Ei usu, et 4-aastane teab selle vajalikkust. • teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab, miks on vaja prügi sorteerida. • oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses ja mujal. Käitub loodustsäästvalt. • mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida • mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule). • teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt; • mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale; • teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab

		<p>sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi).</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida • mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule). • mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi.
Ehitised (Tehakse tutvust ehitistega, mis ümbritsevat lapse igapäevast keskkonda: kodumaja, lasteae, olulisemad teenindusasutused (kauplus, tervisekeskus, postkontor, teater, kino jne)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab maja ja maja osad.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab maja osad, ruumid ja nende sisustuse.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab maja osad, ruumid ja nende sisustuse.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. • oskab nimetada teenindus-asutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksur, tervisekeskus, pank, apteek, kaubanduskeskus jm)
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm). • oskab nimetada teenindus-asutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksur, tervisekeskus, pank, apteek, kaubanduskeskus jm).
Kodutehnika	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab ja kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.
LIIKLUSKASVATUS		
Sõidukid (erinevad)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära erinevaid sõidukeid (auto, buss, lennuk)

ühissõidukid, teetöomasinad, prügi- ja kraanaauto ning veo- ja sõiduauto, nende tööülesandeid. Traktor, kombain, ekskavaator. Eriotstarbelised sõidukid nende vajalikkus)	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab küsimise korral nimetada erinevaid sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll) tunneb ära eriotstarbelisi sõidukeid (tuletõrje-, kiirabi-, politsei- ja päästeteenistuse autod)
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> laps teab eriotstarbelisi sõidukeid (tuletõrje-, kiirabi-, politsei- ja päästeteenistuse autod) nimetab erinevad ühissõidukid (buss, troll, tramm, takso, laev, lennuk) nimetab põllutöomasinaid: traktor, kombain
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab ja kirjeldab erinevad ühissõidukid (buss, troll, tramm, takso, laev, lennuk) nimetab teetöomasinad (tänavapuhastusauto, teerull, liivapuistur, sahk), prügi- ja kraanaauto ning veo- ja sõiduauto, teab nende tööülesandeid. nimetab põllutöomasinaid: traktor, kombain - nende liikumine teedel (maal). teab eriotstarbelisi sõidukeid (tuletõrje-, kiirabi-, politsei- ja päästeteenistuse autod) ja teab nende vajalikkust oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet)
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ja kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull, traktor, kombain jm) teab eriotstarbelisi sõidukeid (tuletõrje-, kiirabi-, politsei- ja päästeteenistuse autod) ja teab nende vajalikkust oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet) ja oskab ühissõidukist väljuda (ei jookse sõiduki eest ega tagant jne).
Valgusfoor ja tänava ületamine	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab ülekäiguraja tähendust ja helkuri kasutamise vajalikkust teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline). teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i>.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab käituda tänaval. teab ülekäiguraja tähendust ja helkuri kasutamise vajalikkust teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline). teab mõisteid <i>sõidu- tee</i> ja <i>kõnnitee</i>.

	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab ületada sõiduteed, teab ülekäiguraja tähendust teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust. oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. teab, kuidas ületada ristmikku. teab liiklemise erinevusi linnas ja maal.
Liiklusmärgid (Laps tutvub liiklusmärkidega, mis asuvad tema ümbruskonnas, kus ta liigub.	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab lapse jaoks vajalike liiklusmärkide tähendust
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab lapse jaoks vajalike liiklusmärkide tähendust ja tähtsust (aitavad ohutult liigelda)
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab liiklusmärkide (mis asuvad tema ümbruskonnas) tähtsust (aitavad ohutult liigelda)
Helkur, turvatool- ja vöö, kaitsevarustus	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab helkuri kasutamise vajalikkust.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab helkuri, turvatooli ja turvavöö kasutamise vajalikkust. teab jalg- ja tõukerattaga sõitmise nõudeid (kiiver, ohutud paigad).
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab miks on vaja kasutada helkurit. oskab selgitada turvatooli ja turvavöö kasutamise vajalikkust. teab jalg- ja tõukerattaga sõitmise nõudeid (kiiver, ohutud paigad, tänava ületamine). teab, kuidas jalg- ja tõukerattaga lasteaia õuealal sõita.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab, kuidas jalgrattaga lasteaia õuealal sõita. teab jalg- ja tõukerattaga sõitmise nõudeid (kiiver, ohutud paigad, tänava ületamine). oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.

LOODUSKESKKOND

Looduskeskkond sisu: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;

Kodupaiga mets-	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab osutamise korral nimetada looma, lindu.
------------------------	---------------------------	---

ja koduloomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng; nende elu erinevatel aastaegadel	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada tuttavaid loomi, linde. oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma. oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu. teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid etteantud linnud, loomad oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi. oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu. teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. oskab nimetada tuttavaid loomi ja linde, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad. teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesa- ehitus ja poegade toitmine).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kirjeldab tuntumaid loomi nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesa- ehitus ja poegade toitmine).
Kodupaiga putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng: putukate mitmekesisus, nende elu erinevatel aastaegadel ja erinevates elukeskkondades (maismaa, vesi, õhk, muld),	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab osutamise korral nimetada putukat.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane, kärbes, sääsk)
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid putukad
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid putukad teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku. tab putukate elu erinevatel aastaegadel.
Kodupaiga	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab osutamise korral nimetada lille, puud.

<p>taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng.</p> <p>Seened: kasvukohad ja vajadused, nende välimus, kasv ja areng</p>	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada tuttavaid taimi eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli (võilill, sinilill, lumikelluke).
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid etteantud taimi (puud, lilled, puu- ja köögiviljad, seemned)
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ja kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (puud, lilled, puu- ja köögiviljad, seemned, marjad).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada ja kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (puud, lilled, puu- ja köögiviljad, seemned, marjad).
<p>Veekogud: erinevad veekogud ja nende erinevused;</p>	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> tunneb ära veekogu.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> tunneb ära veekogu. oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada oma kodukoha olulisemaid veekogusid (meri, jõgi, järv) oskab nimetada erinevaid veekogusid. teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine)
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine) oskab nimetada erinevaid veekogusid.
<p>Muutused looduses (aastaaegade vaheldumine ja selle rütmilisus; ilmastikunähtused; öö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses; inimese tegevused</p>	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> eristab ja nimetab ööd ja päeva. oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab). oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab nimetada kõiki aastaaegu ning neid iseloomustada. Nimetada võibolla veel oskavad, aga iseloomustada ma küll ei usu, et oskavad. oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).

eri aastaegadel)		<ul style="list-style-type: none"> eristab ja nimetab ööd ja päeva. teab et inimene saab talvel loomi ja linde aidata.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada teab ilmamuutuste mõju taime- ja loomariigile ning ka inimesele. oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm). nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu <i>hommik, päev, õhtu, öö</i>.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring; teab aastaegade vaheldumist ja ilmamuutuste mõju taime- ja loomariigile ning ka inimesele.
Elus- ja eluta loodus: valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus;	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust, õhku ja toitu. oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust, õhku ja toitu. oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad; selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;

VALDKOND KEEL JA KÕNE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Suhtlemine, jutustamine, kuulamine (haarab keelekasutust suhtlusolukorras, sh tekstiloome (jutustamise) ja teksti mõistmise (kuulamise) oskusi.	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • suhtleb 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui igapäevategevustes • vastab täiskasvanu küsimustele mis? kes? kus? kus? mida teeb? ühe või kahesõnalise ütlusega. • kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga. • osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga. • kasutab suheldes mitte-verbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega. • loeb peast või kordab järelle 1-2 realist luuletust
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga • kasutab 3-5 sõnalisi lauseid. • jutustab kahe- kolme lausungiga lihtsa jutukese läbielatud või nähtud sündmusest • kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1–2 lausungiga.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • moodustab grammatiliselt õigeid lauseid. • suudab jutustada 3 – 5 lausungiga sündmuses oma elus, nähtud või kuulnud jutus.

		<ul style="list-style-type: none"> ● reastab lihtsama pildiseeria ja jutustab selle järgi. ● oskab peast lugeda 4 realist salmi. ● kasutab erinevaid intonatsioone ja hääle tugevust. ● suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses. ● küsib täiskasvanult küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. ● kommenteerib enda ja kaaslase tegevust (räägib, mida tehti) 2–3 lausungiga. ● räägib 2–3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> ● jutustab isiklikest kogemustest ja oskab kirjeldada pildil kujutatut ● suunab kõnega kaaslaste tegevust, annab hinnangut. ● annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega. ● loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi. ● mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega. ● räägib iseendast ja esi- tab küsimusi täiskasvanu kohta (nt <i>Kus ja kellega ta elab?</i>). ● püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teema- muutusega.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> ● tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga; ● saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida; ● suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda; ● jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid; ● kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
Keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> ● on omandanud sõnavara, mis võimaldab kaaslasega suhelda ● kasutab nimi- ja tegusõnu, ase- ja määrsõna (siia, seal, nii) ● saab aru lihtsatest korraldustest ja täidab neid: anna..., võta..., pane..., jm ● mõistab sõnu ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.

	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab ja kasutab lihtsamaid üld- ja liiginimetusi (loomad, sõidukid jne) • hääldab õigesti enamikke häälikuid (erandina võib olla r,s,k, õ,ü) • kasutab kõnes õigesti tegusõna <i>ma-</i> ja <i>da-</i> tegevusnime (nt <i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>). • kasutab tagasõnu (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab eset, isikut või olukorda omadussõnadega. • hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid. • mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt <i>kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud</i>).
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kasutada ja leida vastandsõna. • kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt <i>arg, kaval, igav</i>). • kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (<i>hommik, päev, õhtu, öö</i>).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada; • kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvormi ainsuses ja mitmuses; • hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus (haarab nii lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamist kui ka lastekirjanduse tutvustamist)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • valib ja vaatab pildiraamatut • nimetab tegevusi pildil
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab täiskasvanu poolt ette jutustatud teksti • harjutab lihtsamaid kirja eelharjutusi
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • suudab määrata hääliku olemasolu sõnas. • tunneb ja kirjutab mõningaid tähti, oskab kirjutada oma nime. • kuulab ettelugemist ja oskab vastata ettelõetud teksti kohta esitatud küsimustele.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kirjutab loetavalt oma eesnime • tunneb ja kirjutab enamus tähti • harjutab lihtsamaid kirja eelharjutusi • oskab hääldada täiskasvanu abiga, määrata hääliku olemasolu ja asukohta sõnas (v.a häälikuühenditega sõnad)

		<ul style="list-style-type: none"> • kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjpildis ära mõned sõnad; • kirjutab joonistähtedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega; • teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

VALDKOND MATEMAATIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatilisel kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju või suurus) alusel hulgaks. • loendab kolme piires • loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i> • leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • sorteerib esemeid rühmadesse ühe etteantud tunnuse järgi (värv, kuju, suurus) • otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka. • loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5ni

		<ul style="list-style-type: none"> • nimetab ja tunneb põhivärve (punane, kollane, sinine, roheline, must, valge) • leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab vähemalt 8 värvust • võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, mida on vähem. • tutvub arvudega 10ni. • rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (nt rühma lapsed on poisid ja tüdrukud).
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab arve 1-10 • loendab hulga elemente 1 -10-ni • oskab esile tuua erinevaid ja sarnaseid tunnuseid • oskab esemed olulise tunnuse järgi grupeerida • oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu. • tunneb numbrimärke. • võrdleb arve (<i>on suurem kui, on väiksem kui</i>). • paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. • võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi; • võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i>; • teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada; • liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , - , =; • koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
Suurused ja mõõtmine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur - väike, peenike – paks, pikk- lühike)
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • laob detaile suuruse järgi (pikem, lühem laiem, kitsam, suurem, väiksem)
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • järjestab esemeid pikkuse, laiuse, suuruse, kõrguse järgi
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mõõdab pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga • järjestab raskuse ja paksuse järgi

	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm); • mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms) • eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
Geomeetrilised kujundid	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • leiab samasuguse kujundi peale või sisse asetamise teel
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • eristab ringi, ruutu, kolmnurka
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • eristab ringi, ruutu, kolmnurka • näeb ja oskab leida nelinurgale, ringile, kolmnurgale sarnaseid kujundeid ümbritsevast keskkonnast.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ringi, ruutu, kolmnurka • koostab mustreid, laob pilte kujunditest.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.
Orienteerumine ajas	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • eristab ööd ja päeva (kirjeldab tegevusi).
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab ööpäeva osi <i>hommik - päev - õhtu- öö</i>; kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>eile - täna - homme</i>. • nimetab nädalapäevi
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teab nädalapäevade järjestust • eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi). • tunneb ajamõisteid –eile, täna homme.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • rühmitab nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi; • oskab öelda kellaaega täistundides; • nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu;
Orienteerumine ruumis ja tasapinnal eseme asukoha	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • asetab juhendamise järgi esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab kohamõisteid (all, peal, ees, sees, taga)

määramine endast lähtudes, enda asukoha määramine teiste inimeste ja objektide suhtes . orienteerumine tasapinnal (paberil):	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: <i>ülal - all, ees - taga (minu ees, minu taga jne)</i>.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: <i>all - peal, kohal, keskel, äärel, vasakul - paremal</i>. orienteerub tasapinnal (paberil - üleval, all, keskel, ääres)
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> rühmitab esemeid asendi järgi kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;

VALDKOND KUNST

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Kujutamine ja väljendamine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> osaleb meelsasti kunstitegevustes julgeb käsi määrada liimi, värvi, erinevate voolimis segudega.
-----------------------------------	---------------------------	---

(mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul)		<ul style="list-style-type: none"> • kasutab mitmesuguseid töövahendeid: pintsel, pliiats, kriit, jm
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära heledama ja tumedama tooni. • kasutab oma loovust ja fantaasiat erinevate objektide kujutamisel.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest. • kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt. • valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid. • võrdleb heledamaid ja tume- damaid värvitoone
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil; • väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid; • kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
Kujundamine (objektile esteetilise lisaväärtuse andmine)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kaunistab (täppidega, joontega vms) ruumilisi ja tasapinnalisi ese- meid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi ese- meid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kahest elemendist moodustada mustrit.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega. • valib kaunistusmotiivi a kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö • kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid

		<ul style="list-style-type: none"> koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
Voolimine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> veeretab, mudib ja venitab savi ning plastiliini teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> oskab käsitleda iseseisvalt voolimismaterjali. Voolib 1-3 osalisi lihtsaid esemeid. voolimismaterjali veeretab, tükeldab, vajutab. õõnestab ümarvorme süvendit põidlaga vajutades. muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> voolib kujukesi õõnestab ümarvorme ja ühendab voolitud detaile omavahel. muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid. ühendab voolitud detaile omavahel.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kasutab iseseisvalt voolimismaterjale, pigistab ja venitab, loob soovitud vorme. muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid. ühendab voolitud detaile omavahel.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
Joonistamine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kritseldab pliiatsitega juhendamisel tõmbab joonistusvahendiga jooni. joonistab vaid selleks ettenähtud kohas. hoiab rasvakriiti, pliiatsit põidla ja sõrmega
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> hoiab pliiatsit ja pintsli õigesti käes. joonistab pliiatsiga erinevaid kujundeid. värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kasutab töövahendeid: värvi- ja viltpliiatsid, kriidid

		<ul style="list-style-type: none"> • kasutab joonistusvahendeid liigse surveta • joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm • värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab joonistada kujundeid • oskab kasutada pliiatsiteritajat • joonistab naturist inspireeritud esemeid, objekte. • värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
Maalimine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • jätab paberile jäljendeid värviga kaetud kujundiga (Sõnastaksin teisit) • tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. • trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. • vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • katab pinna ühtlaselt, maalib pintsliga erinevaid kujundeid. • vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga. • võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab töövahendeid: pintsel • kasutab oma loovust ja fantaasiat erinevate objektide maalimisel. • võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. • teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega. • ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kasutada maalimistarbeid, väldib töö ja värvide määrdumist. • segab värve uute toonide saamiseks. • kasutab töös eri jämedusega pintsleid.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;

Meisterdamine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke. • katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kleebib detaile, kujundeid • oskab kasutada liimipulka • oskab käsitseda kääre, lõikab läbi pabeririba • lükib paelale, traadile, lõngale auguga esemeid.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab töövahendeid: käärid • lõikab, voldib, rebib lihtsaid kujundeid • lükib paelale, traadile, lõngale auguga esemeid. • rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest. • valib meelepärased meister- damisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • lõikab välja lihtsamaid kujundeid • murrab paberi kokku joont mööda. • rebib ribasid ja kujundeid. • valib meelepärased meister- damisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest. • vaatleb pilte, näidistoid ja raamatu-illustratsioone ning vastab küsimustele.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud. • vaatleb pilte, näidistoid ja raamatu-illustratsioone ning vastab küsimustele.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud. • vaatleb pilte, näidistoid ja raamatu-illustratsioone ning vastab küsimustel • suhtub heasoovlikult kaaslaste töösse.

	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.
--	-------------------------	---

VALDKOND *LIIKUMINE*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Kehalise kasvatuse alased teadmised: (ohutus, enesekontroll ja hügieen)	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> tunneb rõõmu aktiivsest kehalisest tegevusest
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> arvestab rühmakaaslastega aktiivses tegevuses.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> kasutab spordi – ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> käsitseb mängu ja spordivahendeid juhendatud aktiivsetes tegevustes ja loovmängudes teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas. õpitud tegevustes kasutab ohu- tuid liikumisviise.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks; peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;

		<ul style="list-style-type: none"> • nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.
Põhiliikumised liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste • kõnnib paaris • kõnnib üle takistuse • viskab ja veeretab palli, lööb seisvat palli jalaga • roomab koordineeritult käte- ja jalgade abiga
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kõnnib ja jookseb kooskõlastatud käte ja jalgade liikumisega • kõnnib tasakaalupingil • ronib varbseinal vahelduva sammuga • viskab palli paaris • hüppab paigalt kaugust • sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab põhiliikumisi aktiivses kehalises tegevuses ja mängudes • seisab ja hüppab ühel jalal, kõnnib päkal, kannal, jala sise- ja välisküljel • oskab liikumises kasutada raskemaid elemente: ees ja külggalopp, hüpaksamm
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • ronib varbseinal ja vahelduva sammuga ja täidab lisaülesandeid • püüab, viskab, põrgatab palli • hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised; • kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
Liikumismängud	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mängib matkiva sisuga 1–2 reeglga kõnni- ja jooksu- mängu.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib 2–4 reeglga liikumismänge.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mängib kollektiivseid võistlusmänge • osaleb jõukohastes teate- võistlustes (nt joonejooksud).

	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne); • peab kinni kokkulepitud mängureeglitest; • Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine).
Spordiala: võimlemine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühisel tempos • Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi eri asendites ja erinevate vahenditega
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • valitseb oma keha ning sooritab tasakaalu, painduvust, osavust arendavaid harjutusi
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu • Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi; • säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel; • kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt; • matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
Tants ja rütmika	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. • sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi. • plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • jäljendab liikumisega erinevaid rütme. • liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi; • liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;

VALDKOND MUUSIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Laulmine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kuulab ja jälgib õpetaja laulu • püüab õpetajaga kaasa laulda
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • laulab vabalt voolava häälega • alustab, lõpetab laulu teistega üheaegselt • huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike). • osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • laulab ilmekalt, puhta intonatsiooniga • laulab rühmaga samas tempos. • laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • laulab ilmekalt erineva iseloomuga laule (vaikselt, valjult, kiirelt, aeglaselt) • esitab laule rühmaga samas tempos. • laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega; • laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;
Muusikalis-	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule

rütmiline liikumine		<ul style="list-style-type: none"> • oskab muusika saatel sooritada matkivaid liigutusi: kass, koer, jm • sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigal- tammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • liigub vastavalt muusika iseloomule • liigub ringis üksi, paaris • kasutab lihtsaid tantsuelemente (galopp, sulghüpped)
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele või aeglustumisele • tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetõstekõnd ja -jooks, liikumine hanereas ja ringis).
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp • oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde • tantsib polkasammuga
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • liigub vastavalt muusika meeleolule; • väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.
Muusika kuulamine	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • kuulab muusikat ja oskab seda iseloomustada (lõbus, kurb, kõrge, madal) • tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kirjeldada muusika iseloomu • tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada; • eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu; • eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;

Pillimäng	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mängib õpetaja ettenäitamisel lihtsamaid löökpille • mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab rütmi kaasa).
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kasutada löökpille: kõristid, kõlapulgad, tamburiin jms
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mängib raskemaid rütmipille (triangel)
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge; • mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis;

VALDKOND *EESTI KEEL KUI TEINE KEEL*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ❖ tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- ❖ soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- ❖ tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- ❖ kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Kuulamine	Esimene poolaasta	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb huvi eesti keele vastu. • kuulab ja tajub eesti keele kõla. • reageerib tegevustes kasutatavatele korraldustele. • tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid tuttavas kontekstis ning mõistab neid.
	Teine poolaasta	<ul style="list-style-type: none"> • reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. • kuulab eesti keelset ettelugemist või jutustamist ja tunneb kuuldu pildil ära. • kuulab ning suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanud eestikeelset seletust. • mõistab esitatud küsimusi. • tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. • kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud

		suhtlussituatsioonidega.
	Järgnev periood (kuni kooliminekuni)	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab ette loetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu. • tunneb ära uued sõnad, mõisted ja väljendid ning mõistab neid. • saab aru baassõnavara ulatuses.
Kõnelemine	Esimene poolaasta	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid. • näitab üles huvi esemete ja tegevuste eestikeelsete nimetuste vastu. • kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate tegevuste ja omaduste nimetamiseks. • näitab üles huvi suhtlemise vastu ning vajaduse korral loob kontakti täiskasvanute ja teiste lastega. • hääldab järele kuulnud sõnu.
	Teine poolaasta	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides. • oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid. • kõneleb õpitud sõnavara piires ning algatada ja lõpetada vestlust. • kasutab lihtsaid fraase ja lihtlauseid. • oskab vastata küsimustele õpitud sõnavara piires. • hääldab õpitud sõnu õigesti.
	Järgnev periood (kuni kooliminekuni)	<ul style="list-style-type: none"> • räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb endale olulistel teemadel. • teab peast mõnda eesti keelset luuletust ja laulu. • vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi. • osaleb õppes aktiivselt. • valdab aktiivselt baassõnavara rutiintegevuste ja läbivõetud teemade ulatuses. • suhtleb iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles • hääldab uusi õpitud sõnu õigesti.
Eesti kultuuri tutvustamine	Esimene poolaasta	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb huvi Eest rahvussümbolite vastu. • teab ja oskab nimetada, mis riigis ta elab. • tunneb huvi Eesti rahvakalendri tähtpäevade vastu.
	Teine poolaasta	<ul style="list-style-type: none"> • oskab Eesti rahvussümbolitest nimetada ning kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu. • oskab nimetada mõnd Eestis tähistatavat riikliku ja rahvuslikku tähtpäeva.

		<ul style="list-style-type: none"> oskab Eesti rahvussümbolitest nimetada ning kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu. oskab nimetada mõnd Eestis tähistatavat riikliku ja rahvuslikku tähtpäeva.
	Järgnev periood (kuni koolimineku)	<ul style="list-style-type: none"> Vt valdkondade „Keel ja kõne“ ning „Mina ja keskkond“ eeldatavaid tulemusi.

ÜLDOSKUSED mänguoskused; tunnetus- ja õpioskused; sotsiaalsed oskused; enesekohased oskused. Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.		
Mänguoskused		
Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> mängib või tegutseb eakaaslasega kõrvuti. mängib matkimismänge (nuku söötmine taldrikust jm), mille kaudu omandab laps erinevaid liigutusi ja kõnemudeleid. laob klotse üksteise peale täiskasvanu abiga, avab ja sulgeb karpe, lükib paelale esemeid, veab ja lükkab mänguasju. mängib omal algatusel iseseisvalt kuni 15 min. kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi lihtsas rollimängus.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> mängib sageli koos 2-3 lapsega, suheldes ~ 15 minutit mängides jagab mänguasju ja kooskõlastab mängutegevusi. alustab iseseisvalt mängu.
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> arvestab mängureegleid ühistes mängudes ja järgib neid. mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevust teiste laste tegevusega, kasutab erinevat rollisuhtlust. osaleb erinevates mänguliikides.
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> osaleb ühismängudes, mis nõuavad otsustamist tuleb toime erinevate rollide täitmisega; matkib mängus täiskasvanute rolle tuleb toime mängureeglite selgitamisega

		<ul style="list-style-type: none"> • osaleb äraarvamismängudes
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumiseks; • rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; • algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu; • täidab mängudes erinevaid rolle; • järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; • suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; • tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; • kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
Tunnetus- ja õpioskused		
<p>Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.</p> <p>Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.</p>	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • suudab lühiajaliselt tegutseda ilma täiskasvanu osalusega. • suudab lühiajaliselt kuulata eakohaseid jutukesi. • osutab nimetatud esemele • kasutab omandatud teadmisi • seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis. • plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga • tegutseb ka omaette, täiskasvanu osalusega. • tunneb end ära peegli ees. • suudab teha valikuid.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • suudab osaleda rühma ühistööde teostamises • järgib lihtsaid reegleid • plaanib minakeskse kõne abil tegevust ja lahendab probleeme • saab aru mõistatustest ja lihtsamates piltlikest võrdlustest
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega. • räägib olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus. • keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit. • korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib.

	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • suudab vestluses oma järjekorda oodata • suudab tegevusele keskenduda vähemalt 20- 30 minutit • kasutab tegevusi planeerides sisekõnet • järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; • mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; • tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi; • kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni; • tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi; • suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada; • rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; • kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused		
<p>Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja</p>	1,5-3-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • joob tassist, sööb iseseisvalt, • aitab täiskasvanul mänguasju ära panna, • paneb (vajadusel abiga) selga ja võtab seljast jope, kampsuni, sokid jm. vajab abi nõõpide, paelte, lukkude puhul, • leiab rühmas oma käterätiku ja poti, koha lauas, voodi, • jälgib teisi lapsi ja tunneb huvi nende vastu, • väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad ruttu, • paneb oma asjad kokku meelde tuletamisel, • meelde tuletamisel tänab, palub, tervitab, • küsib wc-sse, tuleb toime kõrvalise abiga, • peseb ja kuivatab käsi ja nägu, • reageerib lihtsatele juhistele ja korraldustele, • oskab lohutada haiget saanud sõpra.
	3-4-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> • paneb jalanõud ise õigesti jalga • tuleb toime riietumisega, vajadusel palub abi • lõpetab ebasobiva käitumise ühe meeldetuletuse

emotsioone, juhtida oma käitumist.		<p>peale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● palub ja tänab meeldetuletusega, kasutades sõnu “palun”, “täna”, “aitäh” ● tahab olla iseseisev ● peseb ja kuivatab käsi ilma abita ● tuleb toime tualetis, vajadusel julgeb abi paluda ● korrastab vajadusel mängu ja töökoha ● räägib tunnetest, väljendab oma seisukohti ja mõtteid
	4-5-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> ● suhtleb aktiivselt eakaaslastega ja täiskasvanutega. ● tuleb toime riietumisega: nõöbid, lukud ● söömisel kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust, teab lauakombeid. ● arvestab elementaarseid viisakusreegleid, palub andeks ● oskab avalikus kohas käituda ● oskab teha eakaaslastega koostööd ● tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu ● on omandanud peamised hügieenireeglid ja korraharjumused, tuleb abita toime tualetis ● sööb kiirustamata ● mõistab, et inimesed võivad olla erinevad ● arvestab teiste inimeste tunnetega ● oskab nimetada sõbra positiivseid omadusi
	5-6-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> ● abistab ja kiidab teisi ● sõlmib sõprussuhteid teiste lastega ● hoiab korras õppe- ja mänguasjad ● tunneb ja täidab lauakombeid ● seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia ● eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted ● järgib sotsiaalset rutiini
	6-7-aastane laps	<ul style="list-style-type: none"> ● püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; ● tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; ● hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; ● osaleb rühma reeglite kujundamisel; ● oskab teistega arvestada ja teha koostööd; ● loob sõprussuhteid; ● saab aru oma-võõras-ühine tähendusest; ● teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; ● mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;

		<ul style="list-style-type: none"> ● järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; ● selgitab oma seisukohti. ● suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; ● kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi; ● oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; ● algatab mängu ja tegevusi; ● tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; ● teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda; ● saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused; ● kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppes koristab enda järelt.
--	--	---